

SENGOKU:UJEDINJENJE JAPANNA

Cvitić, Darian Goran

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:084540>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Filozofski fakultet

DARIAN GORAN CVITIĆ

SENGOKU: UJEDINJENJE JAPANA

Završni rad

Pula, kolovoz, 2020.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

DARIAN GORAN CVITIĆ

SENGOKU: UJEDINJENJE JAPANA

Završni rad

JMBAG: 0303077353, redoviti student

Studijski smjer: Japanski jezik i kultura (jednopedmetni)

Predmet: Odabrana poglavlja o povijesti i kulturi istočne Azije 1

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: filologija

Znanstvena grana: japanologija

Mentor: doc. dr. sc. Robert Kurelić

Komentor: doc. dr. Luka Culiberg

Pula, kolovoz, 2020.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____ Darian Goran Cvitić _____, kandidat za prvostupnika _____ Japanskog jezika i kulture _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____ Darian Goran Cvitić _____

U Puli, ____25. 9. _____, ____2020.____ godine

IZJAVA o korištenju autorskog djela

Ja, _____Darian Goran Cvitić_____ dajem
odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da
moj završni rad pod nazivom _____Sengoku-Ujedinjenje
Japana_____

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno
objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u
Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne
knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o
autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi
promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.
Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____25. 9. 2020._____ (datum)

Potpis

_____Darian Goran Cvitić_____

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. ONINSKI RAT.....	2
3. SENGOKU RATOVANJE.....	4
4. ODA NOBUNAGA.....	5
5. TOYOTOMI HIDEYOSHI.....	9
6. TOKUGAWA IEYASU.....	17
7. ZAKLJUČAK.....	21

1. UVOD

Japan je danas jedna od najnaprednijih zemalja svijeta, poznata po svojoj kulturi i tradiciji. No, njena povijest je vrlo turbulentna i često izrazito nasilna, te uključuje jedno od najokrutnijih razdoblja u povijesti uopće, takozvani *Sengoku jidai*. Riječ je o stotinu godina obilježenih konstantnim borbama za vlast među lokalnim vojskovođama i klanovima. Početak seže u Oninski rat (1467.-1477.) u kojemu su carski dvor i šogunat izgubili kontrolu nad feudalnom klasom te je zemlja pala u stanje bezvlađa (Henshall, 2004, str. 42). Za ujedinjenje Japana zaslužna su tri feudalna gospodara, Oda Nobunaga, Toyotomi Hideyoshi i Tokugawa Ieyasu. Svaki od njih bio je jedinstven po svom pristupu ratovanju. Postoji, naime, poznata uzrečica u Japanu prema kojoj bi Nobunaga ubio pticu pjevicu koja ne želi pjevati, Hideyoshi bi istu natjerao da propjeva, dok bi Ieyasu sačekao da ona propjeva. (Henshall, 2004, str. 43-44) U ovom radu ću opisati na koje su načine spomenuta trojica ujedinili ratom razdijeljenu naciju, danas jednu od najrazvijenijih zemalja svijeta. Na početku ću detaljnije pojasniti Oninski rat koji je poslužio kao okidač za razdoblje Sengoku, zatim ratne tehnike uvedene i korištene tijekom njega, te trojicu vojskovođa. Što se japanskih riječi tiče, njih ću pisati u Hepburn stilu, osim za ustaljene riječi kao što su šogun ili šogunat.

2. ONINSKI RAT

Razdoblje Sengoku je obilježeno kontinuiranim ratovima između feudalaca čiji je cilj bio osvojiti što više zemlje te, u konačnici, zagospodarili čitavim Japanom. Ti feudarci su svojedobno bili upravitelji seoskih imanja koja su nasljeđivali.

Prijašnje ime *shugo*¹ su promijenili u *daimyo* te su do 1467. godine prigrabili veliku količinu moći i utjecaja. Ni šogun ni car ih nisu mogli uopće kontrolirati. Svaki *daimyo* je osnovao svoj klan te bi vođe klana uobičajno bili *daimyovi* muški potomci (Pasarić, 2010, str. 107)

Do 1467. godine već je bilo gotovo 260 daimyoa. Svaki od njih bio je gotovo nezavisni vladar na svome posjedu te je održavao vlastitu vojsku, prvenstveno za obranu. Najjači među njima, primjerice klan Hosokawa ili klan Yamana, mogli su podići i do 80. 000 vojnika (Pasarić, 2010, str. 107).

Okidač za *Sengoku jidai* bio je Oninski rat koji je trajao od 1467. do 1477. godine. Rat je započeo kao borba za prevlast između klanova Hosokawa i Yamana u Kyotu. Šogun Ashikaga Yoshimasa 1464. je donio zakon prema kojemu će osoba koja započne borbe u Kyotu biti proglašena pobunjenikom protiv cara. Zbog toga su klanovi morali svoju zavadu držati gotovo pa tajnom. (Pasarić, 2010, str. 107). Iste godine šogunov namjesnik za Kyoto, Hosokawa Katsumoto, odlučio se za smirivanje sukoba oko nasljedstva unutar obitelji Hatakeyama. Vođa klana Yamana, Yamana Souzen, iskoristio je Katsumotovu intervenciju smatrajući da je šogunova naredba prekršena, no Yoshimasa nije odobrio Katsumotovo smirivanje nego ga je samo ukorio. Kao posljedica toga vojske Yamana Souzena i Hosokawe Katsumota su se sukobile u Kyotu. Pošto su stvarni okršaji počeli u srpnju 1467. godine taj se mjesec smatra službenim početkom Oninskog rata (Pasarić, 2010, str. 108). Sukob se nekoliko godina kasnije proširio te je u njega bio upleten i sam šogun. Yoshimasa je prvotno za svog nasljednika proglasio mlađeg brata Yoshimija. No nakon što mu je žena Tomiko rodila sina Yoshihisua on se na njen nagovor predomislio te je 1469. godine sina proglasio nasljednikom. Yoshimi se

¹ Feudarci koji su posjedovali vlastita imanja

potom ujedinio s klanom Yamana protiv brata, dok je šogunu podršku dao klan Hosokawa (Pasarić, 2010, str. 107-108). Borbe su se vodile po cijelom gradu, po kućama i ulicama. Zbog toga su vojske počele paliti i uništavati grad kako bi uništile zaklon protivnicima, tako da je do 1477. godine veliki dio Kyota bio uništen. Kako se sukob širio po gradu elita je bila primorana bježati na sigurno, a niži slojevi su se morali nositi s nedaćama kao što su razbojničke bande, bolesti i nestašica hrane (Totman, 2003, str.168).

Oninski rat pokrenuo je sto godina konstantnog ratovanja diljem Japana što je potpuno uništilo autoritet šogunata Ashikaga. Veliki vojskovođe bi često bili poraženi, a nerijetko bi ih i vlastiti časnici izdali i preoteli im vlast. Zbog toga se sastav vladajuće klase uvelike mijenjao kroz godine. Dva stoljeća kasnije samo je nekoliko utjecajnih obitelji iz 1450. godine opstalo. Vojskovođe koji su stasali u drugoj polovici šesnaestoga stoljeća bili su znatno sposobniji, hrabriji i nemilosrdniji od svojih prethodnika. Također su bili svjesni da moraju efektivnije iskorištavati vlastitu zemlju kako bi mogli upravljati velikim, bolje organiziranim i opremljenijim vojskama (Beasley, 1999, str. 116). Vojske su se znale sastojati od 20 do čak 50 tisuća ljudi. Mnogi od vojnika nisu bili samuraji u klasičnom smislu riječi nego pješaci zvani *ashigaru* koji su koristili koplja i borili se kao organizirana vojna jedinica. Vođe bez talenta i sposobnosti brzo bi stradali od rivala ili čak ambicioznih časnika iz vlastitih redova. Veliki posjedi su zbog unutarnjih previranja često bili dijeljeni ili potpuno uništeni. Primjerice, bogati klan Shiba poslao je 1453. svog vazala Asakuru Toshikagea u Echizen (današnji Fukui) kako bi riješio lokalni sukob u ime svoga gospodara. No zloupotrijebivši svoj položaj pridobio je pravo na vlastitu zemlju te je 1471. godine proglasio svoju neovisnost od klana Shiba (Beasley, 1999, str. 117-118). Rijetko tko je htio preuzeti carsku titulu. Naime, od 1464. do 1586. godine izmijenila su se samo četiri cara, i to mirnim putem. Carska obitelj je bila jako oslabljena te nije imala novčanih sredstava za financiranje svojih troškova. (El Baghdadi, 2010, str. 155).

Izgubivši svoja imanja *shoen*, kao i potporu šoguna ili *daimyoa*, bila je toliko siromašna da nije mogla održavati palaču, a kamoli plaćati troškove krunidbe, umirovljenja ili nekog drugog državnog obreda (Totman, 2003, str. 169).

3. SENGOKU RATOVANJE

Ashigaru su tijekom Sengoku razdoblja bili sve prisutniji u vojskama zbog čega je rastao i značaj pješaštva. Bili su naoružani kopljima, lukovima ili arkebuzama, ali su nosil i mač. Zbog toga je došlo do promijene u japanskom konjaništvu. Samuraji su se borili na konjima s lukom i strijelom, dok je stereotip samuraja s mačem proizašla iz kasnijih, mirnijih vremena. Kako bi se prilagodili novoj vrsti pješaka su počeli koristiti duga koplja. Konjanički strijelci zadržani su u manjem broju, dok je većina prihvatila koplje koje je bilo podesnije protiv velikog broja pješaka. Neke vrste kopalja su mogle protivnika izbaciti iz sedla. Konjaništvo i pješaštvo su uglavnom napadali sinkronizirano kako bi se što efikasnije probili kroz neprijateljske linije (Turnbull, 2002., str. 15-17). No, najveći utjecaj na ratovanje je imalo uvođenje vatrenog oružja. Njihov uvoz se najčešće datira u 1543. godinu kada se grupa portugalskih trgovaca nasukala na obalu otoka Tanegashima, a sa sobom su imali arkebuze (Turnbull, 2002, str. 18). Efektivnost novih oružja je impresionirala lokalne vojskovođe te su ih kupili za visoku cijenu i naredili svojim kovačima da ih proizvode. Portugalski pustolov je zabilježio kako se unutar dvije do tri godine proizvelo nekoliko stotina pušaka, a da ih je do 1556. godine u Japanu bilo više od tristo tisuća. Na početku su se proizvodile na otoku Kyushu, ali unutar nekoliko godina kovači s glavnog otoka su dolazili kako bi ih naučili sami proizvoditi (M. Brown, 1948, str. 238). Prva osoba koja je aktivno koristila vatrena oružja u borbi, te demonstrirala njihovu učinkovitost, bio je Oda Nobunaga (Henshall, 2004, str. 43-45). Uporaba vatrenog oružja se značajno proširila nakon bitke kod Nagashina 1575. godine u kojoj je Nobunagina vojska brojala oko 70 tisuća ljudi, a njih tri tisuće su bili naoružani mušketama s mehanizmom na fitilj (M. Brown, 1948., str. 239). Te godine Nobunaga je odlučio pokoriti provinciju Echizen gdje su vladali predstavnici sekte *ikko ikkō*². No, u lipnju

² Sekta koja se protivila vladavini daimyoa te se sastojala uglavnom od budističkih svećenika i trgovaca

iste godine morao je promijeniti odluku i krenuti na istok kako bi pomogao svom savezniku Tokugawi Ieyasu koga je napadao Takeda Katsuyori, gospodar provincije Mikawa. Nobunaga je izgradio drvene palisade koje konji nisu mogli preskočiti, a iza njih je stavio vojnike s puškama u tri reda. Dok su dva reda punila puške, treći red bi ustao i pucao (Pasarić, 2010, str. 126-127). Toyotomi Hideyoshi, Nobunagin nasljednik i osoba koja je dovršila ujedinjenje Japana, također je bio veliki pobornik vatrenog oružja. Tijekom zauzimanja otoka Kyushu on i njegovi protivnici su ga obilato koristili. Pobjede ostvarene tijekom početnih faza invazije na Koreju (1592.-1598.) velikim su dijelom zaslugu mušketa kojima su bili opremljeni Hideyoshijevi vojnici (M. Brown, 1948, str. 239-240). Osim pušaka, Nobunaga je prednjačio i u uporabi topništva. Korišteni su u borbi na Noguchi 1578. godine, ali i u udaljenim provincijama (Etchu ili Noto) sve do Nobunagine smrti, četiri godine kasnije. Nakon 1582. godine topovi su igrali važnu ulogu u opsadnom ratovanju, a Hideyoshijevo osvajanje dvorca Kanki iste godine obilježava početak njihove raširene uporabe (M. Brown, 1948, str. 242). Uporaba vatrenog oružja je imala velik utjecaj na sastav vojske. Općenito su pješaci s puškama postavljeni na prve linije, potom su slijedili strijelci iza njih, a na kraju bi bili postavljeni kopljanici ili mačevaoci. U centru vojske je jahao general sa svojim glasnicima i pratiteljima, a na svakoj strani su bile dodatne postrojbe pješaka s puškama, strijelaca i kopljanika. Konji i zalihe su bili u začelju. Kopljanici i mačevaoci su izlazili na prednje linije samo kada bi okršaj prešao u borbu prsa na prsa (M. Brown, 1948, str. 244-245).

4. ODA NOBUNAGA

Nobunaga je bio *daimyo* iz provincije Owari, što je današnja prefektura Aichi. Nobunagin otac Oda Nobuhide je četrdesetih godina petnaestoga stoljeća ratovao sa *daimyoi* iz susjednih pokrajina Mino i Mikawa, a umro je 1552. godine. Nobunaga je sa samo 13 godina, 1547. godine, otišao u svoju prvu vojnu kampanju, vodeći prodore u prefekturu Mikawa. Sljedeće godine se oženio sa kćeri vojskovođe iz pokrajine Mino. Nobunaga je naslijedio oca, no tek je 1565. godine potpuno zagospodario pokrajinom Owari. Saito Dosanov najstariji sin Saito

Yoshitatsu je 1556. godine ubio svoju braću, što je dovelo do borbe za prijestolje između oca i sina. Nobunaga je podupirao Dosana, no Yoshitatsu je pobijedio te se udružio s Oda Ise no Kami Nobukatom iz Iwakure protiv Nobunage. Njegova prva značajnija pobjeda bila je obrana vlastite pokrajine Owari u bitci kod Okehazame protiv moćnog vojskovođe Imagawe Yoshimotou koji je poginuo na bojniom polju. Nobunaga je 1567. godine zauzeo utvrdu Inokuchi u pokrajini Mino, prebivalište Saito Tatsuokia, Yoshitatsuovog nasljednika. Također je preimenovao utvrdu, pa se sada zvala Gifu. Time je postao *daimyo* dvije provincije (Gyuichi, 2011, str. 3-4). Sljedeći cilj bio mu je Kyoto, no imao je jednu prepreku. Potomci Kitabatake Chikasufe, učenog i poznatog savjetnika cara Go-Daiga, su živjeli u nedalekoj provinciji Ise i prijetili da će s vojskom ući u Kyoto gdje su održavali tradicionalna savezništva s moćnim obiteljima. Ali Nobunaga ih je pobijedio i osvojio utvrdu Mizukuri (Pasarić, 2010, str. 125). Nobunaga je 1568. godine uspješno zauzeo Kyoto uz pomoć Ashikage Yoshiakia, jednog od pretendenta na položaj šoguna. Nobunaga mu je dodijelio željeni naslov, no od početka je bilo očito da je Nobunaga bio taj koji je imao pravu moć. Čak je izričito davao naredbe i savjete Yoshiakiju. Pet godina kasnije, 1573. godine, Nobunaga ga je protjerao iz Kyota pod optužbom da je u savezu sa obitelji Takeda, tradicionalnim neprijateljima obitelji Oda (Henshall, 2004, str. 44). Od Yoshiakijeva šogunata Nobunaga je odbijao prihvaćati vrlo visoke titule, te je tek 1573. godine postao *kugyo*, što je bila najviša služba na dvoru. Nakon što je postao *kugyo* mogao je odlučivati o državnim pitanjima. Prije Nobunage samo ratnici koji su dobili titulu šoguna su mogli postati *kugyo*. No, to nije bila jedina titula koja mu je bila dodijeljena jer već sljedeće godine postaje *gondainagon* i *ukon'etaisho* (Desni general carske vojske), a 1576. godine *udaijin* (Ministar Desnice). Tijekom tih godine predao je vodstvo obitelji Oda u ruke svoga sina Nobutade i preselio se u dvorac Azuchi kako bi uživao u životu *tenkajina*, vođe vodeće vojničke kuće koja je imala vojnu moć nad nacijom. Zahvalio se na položajima *udaijina* i *ukon'etaishoa* te otad odbija prihvatiti nove naslove. Prije njegove smrti 1582. godine dvor mu je ponudio da bira između tri nova položaja: *kanpaku* (regent), *dajo-daijin* (glavni kancelar) ili šogun (Osamu, 1982, str. 347).

Wakita Osamu u svojem članku *The Emergence of the State in Sixteenth-Century Japan: From Oda to Tokugawa* pretpostavlja da je Nobunaga namjeravao uspostaviti vlastitu političku strukturu koja bi koristila tradicionalne i presedanima ukorijenjene moći šoguna. S titulom *kugyo* službeno je postao dio političke strukture, a kao *ukon'etaisho* ođa ratničke klase. Pošto je bio potomak klana Taira nije mogao postati *seii-taishogun*, što je bilo rezervirano za potomke klana Minamoto. Zbog toga se Nobunaga nije suprotstavio dvoru po tom pitanju, a moguće je i da mu ta titula nije bila toliko važna s obzirom da je već bio na dvorskim položajima koji su mu omogućavali da ostvari svoje ciljeve. U svakom je slučaju bio spreman prihvatiti najveći mogući položaj koji mu je dvor mogao ponuditi nakon što je uspostavio apsolutnu vlast nad nacijom. Kao što je prije spomenuto Nobunaga je imao veliki utjecaj nad dvorom te je teško zamisliti da bi dvor odbio njegove zahtjeve. Čak je koristio svoj utjecaj kako bi dodjeljivao ili ograničavao zemljišne posjede aristokratima, hramovima ili čak carskoj kući. Ponekad je davao zemlju aristokratima i zahtijevao da im se vrati sva zemlja koju su posjedovali dok su stanovali u Kyotu tijekom prijašnjih sto godina. Tu se vidi kako je Nobunaga bio voljan koristiti svoju moć za dobrobit dvora ako bi mu njegovi članovi bili voljni pomoći da uspostavi svoju dominaciju nad dvorom i carem. Radi tog cilja je 1579. godine posvojio princa, sina cara Ogimachia. To bi značilo da bi postao očuhom sljedećeg cara, osiguravajući mu poziciju sličnu umirovljenom caru. Time je pokušavao ojačati svoju moć unutar postojeće političke strukture i uspostaviti političke temelje vladavine obitelji Oda (Osamu, 1982, str. 347-349). Nobunaga je imao osjećaj za povijest, prije spomenutu utvrdu Gifu je, primjerice, preimenovao u spomen na kineskog generala koji je dvije i pol tisuće godina prije njega osnovao dinastiju Zhou. Od istog vremena dolazi i njegova ideja vodilja koja glasi *tenka fubu*, a znači "Silom vladaj državom" (Totman, 2003, str. 208). Nobunaga je između ostalog poznat po svojoj okrutnosti i nemilosrdnosti. Dao je ubiti članove vlastite obitelji, primjerice, 1557. godine svoga mlađeg brata Nobuyukia. Znao je već pobijeđene neprijatelje i civile žive spaliti. Nadanje, imao je vrlo snažan ego, pa je, primjerice, sagradio hram gdje su njega štovali, a vlastiti je rođendan proglasio nacionalnim praznikom (Henshall, 2004, str. 44).

Iako je neprekidno ratovao s drugim *daimyoima*, njegov najtvrdokorniji neprijatelj je bio Ishiyama Honganji, glavna utvrda te hram sekte *ikko ikki*. Članovi sekte nalazili su se u središnjem Japanu te su poglavari hrama mogli surađivati s *daimyoima* u Nobunaginom neposrednom susjedstvu. Ta im je podrška omogućila snažniji otpor protiv njegovog širenja. Zbog problema koje su izazivali članovi sekte Nobunaga je bio primoran poslati svojeg najposobnijeg generala, Shibatu Katsueia, u provinciju Echizen kako bi ondje obuzdao snage iz provincije Shinshu (provincija koja se nalazila u središtu Japana, danas je to prefektura Nagano). Kasnije je poslao svog drugog najboljeg generala, Toyotomija Hideyoshija, na sjevernu stranu jezera Biwa gdje je mogao nadzirati mjesno stanovništvo i prekinuti dodire između pokrajine Hokuriku i Honganijija. Iz istih je razloga 1576. godine postavio svojeg sina za namjesnika pokrajine Gifu, a svoje je sjedište premjestio na istočne obale jezera Biwa odakle je nadzirao plovidbu jezerom te cestu Nakasendo koja je povezivala Edo i Kyoto. Ondje je započeo gradnju velikog dvorca Azuchi-joa. Već 1582. godine dvorac je bio okružen živim gradićem s pet tisuća stanovnika. Nobunaga je znatno oslabio utvrdu Ishiyamu Honganijij 1575. godine kada je izgradio vlastitu mornaricu te opremio nove oklopljene brodove topovima. Zahvaljujući tome je njegovo brodogradništvo uništilo veliku obornu flotu koja je poslana u utvrdu iz pokrajine Shinshu 1578. godine, a zatim je odbio veliku flotu koju je poslao klan Mori s ciljem da osvoji utvrdu Ishiyama Honganji. Utvrda Ishiyama Honganji je pala u ljeto 1582. godine. Time je Nobunaga proširio svoju vlast u pokrajinu Ki, dok su njegovi ljudi pripremali napad na otok Shikoku. Na istoku je zajedno sa svojim saveznicima, primjerice Tokugawaom Iyasuom, osvojio velike dijelove pokrajina Suruge, Kaija i Shinana. Na zapadu je Hideyoshi potisnuo klan Mori na krajnji zapad otoka Honshu (Totman, 2003, str. 209-210).

Nobunaga je također poduzimao razne mjere kako bi povećavao prihode od trgovine. Ukinuo je mnoge carinske barijere te time u svoje područje privukao trgovce. Poreznim povlasticama i drugim prednostima poticao ih je da se nasele u gradovima oko dvorca Gifu, a kasnije Azuchiju. U skladu s osobnim interesom odobravao je ili ukidao udruge, a trgovačka udruženja koja su se nalazila oko njemu neprijateljskih gradova je zatvorio, dok je drugima nametao poreze.

Naposljetku je imenovao vlastite službenike u važnim lukama kao što su Sakai, Kusatsu te Otsu kako bi osigurao redovito prikupljanje poreza (Totman, 2003, str. 210). Za vrijeme Nobunagine vladavine kršćanstvo se širilo po Japanu. Uveli su ga spomenuti portugalski trgovci uz puške i druga dobra. Sustavnije ga je uveo Isusovac Franjo Ksaverski 1549. godine (Henshall, 2004, str. 43). Došao je u Japan s misionarskim ciljem te ostao do 1551. godine. Sa sobom je ponio i dva primjera europskog religijskog slikarstva. Kršćanstvo se tako brzo širilo da je velika količina uvezenih slika i tiskanog materijala postala nedovoljna zbog rastućeg broja vjernika i crkava. Čak su 1590. godine Isusovci otvorili slikarsku školu u kojoj su Japance podučavali zapadnjačkim stilovima slikarstva radeći po europskom modelu religijske i sekularne umjetnosti (A. H. Vlam, 1979, str. 48). Nobunaga je tolerirao kršćane zato što su bili korisni u njegovoj kampanji protiv budizma (Henshall, 2004, str. 47). Osim toga portugalski brodovi su mu donosili sirovine neophodne u proizvodnji baruta kao što su salitra te olovo za metke. (Pasarić, 2010, str. 131). Budući da su tijekom prijašnjih stotinu godina budistički svećenici potakli mnoge pobune Nobunaga ih je smatrao problematičnima i potencijalnom prijetnjom (Henshall, 2004, str. 45). Nobunagina smrt došla je od ruke jednog od njegovih vlastitih generala, Akechia Mitsuhidea. Prije napada na klan Mori 1582. godine Nobunaga je napustio Azuchi i otišao u Kyoto, u samostan Honnoji (Pasarić, 2010, str. 130). Akechi je dobionaredbu da otvori novu bojišnicu protiv klana Mori krećući se zapadno uz obalu Japanskog mora, no on se vratio u Kyoto i iznenadio nezaštićenog Nobunagu ondje ga uništivši (Totman, 2003, str. 210). Moguće je da si je Nobunaga oduzeo vlastiti život tijekom napada. S njim je umro i jedan od njegova tri sina, Nobutada (Henshall, 2004, str. 45).

5. TOYOTOMI HIDEYOSHI

Za razliku od Nobunage koji je rođen u imućnoj obitelji, Toyotomi Hideyoshi se uzdigao iz redova novog pješaštva. Bio je jedan od Nobunaginih najboljih vojnika i 1582. godine je postao jedan od najsposobnijih i najuglednijih generala kuće Oda (Totman, 2003, str. 210). Nobunaga je dobio mnoge bitke zbog njegovog odličnog planiranja (Pasarić, 2010, str. 131). Jedan od prvih prvih primjera njegove

vojne sposobnosti dogodio se 1567. godine dok je bio obični vojnik. Tada je otkrio tajni put kojim se moglo ući u tvrđavu klana Saito, Inabayamu. Nobunaga je iskoristio tu informaciju te oslabio klan Saito (Pasarić, 2010, str. 125). Hideyoshi nije mnogo govorio o svojoj prošlosti, no zna se da je bio seljačkog podrijetla i da je stupio u Nobunaginu službu oko 1557. godine u dobi od 21 godine te je Nobunaga zamijetio njegov talent (Pasarić, 2010, str. 132). Vijest o Nobunaginoj smrti je kurirom brzo stigla do Hideyoshija dok se nalazio na vojnom položaju u pokrajini Tamba. Vijest nije nikome rekao, a klanu Mori ponudio je prekid operacija i mir pod uvjetom priznavanja zatečenih pozicija. Hideyoshi bi zadržao tri već osvojene pokrajine, Bitchu, Mimasaka i Hoki te dobio poplavljenju tvrđavu Takamatsu, a Mori bi zadržao vlastite preostale provincije. Vođa klana Mori je na nagovor savjetnika to i prihvatio. Sljedeće jutro Hideyoshi je s vojskom marširao po kiši i vjetru te u tri dana prešao 120 kilometara, a nakon kratkog odmora je napao Akechia kod mjesta Yamazaki, jugozapadno od Kyota. Akechi je pobijeđen i ubijen dok je bježao preko polja (Pasarić, 2010, str. 130).

Nakon što je osvetio svog gospodara sljedeće što je trebalo riješiti bilo je pitanje Nobunaginog nasljednika. Činjenica što je osvetio Nobunagu donijela je Hideyoshiju povlašteno mjesto među generalima i utjecaj na nasljedstvo. U srpnju 1582. godine sazvao je sastanak preostalih generala u dvorcu Kiyosu u pokrajini Owari. Osim nasljednika trebalo je razmotriti i podjelu Nobunagine imovine, s ciljem da se zadrži jedinstvo u dijelovima Japana koje je Nobunaga već osvojio. Na raspravi su bila i zadnja dva Nobunagina sina, Nobukatsu i Nobutaka. Međutim, nasljednikom je proglašen mladi Samboshi, sin pokojnog Nobutade. Hideyoshi je preuzeo tri središnje pokrajine, Yamashiro, Tamba i Kawachi, dok su generali Shibata, Niwa i Ikeda raspodijelili preostale pokrajine među sobom. Odlučili su da će o pitanjima civilne uprave kolektivno odlučivati Državni savjet sačinjen od njih četvorice. No, zbog ljubomore, zavisti i zavjera Nobunaginih sinova Savjet nikada nije zaživio, a to je Hideyoshiju omogućilo da ukloni svoje neprijatelje i samostalno vlada državom pošto šoguna u Kyotu nije bilo (Pasarić, 2010., str. 132, 133). General Shibata Katsue i Nobutaka udružuju se 1583. godine te zajedno napadaju Hideyoshija. Nobutaka je napao dvorac Ogaki kako bi Hideyoshiju odvratio

pozornost, no varka nije uspjela. Hideyoshi je porazio Katsuijevu vojsku kod mjesta Shizugatake, a zatim je tri dana poslije zauzeo i njegov glavni dvorac čime je osigurao pobjedu te zauzeo provincije Kaga, Noto i Etchu. Što se Nobutake tiče, on je počinio samoubojstvo iste godine. Nakon pobjede kod Shizugatake Hideyoshiju je pozicija bila jako osnažena te mu je car 1582. godine dodijelio skroman dvorski rang, što mu je omogućilo daljnje formalno napredovanje. Kao vrhovni zapovjednik vojske pod svojom vlašću je imao 30 provincija, a 20 je naslijedio od Nobunage (Pasarić, 2010, str. 133). Nobunagin preostali sin, Nobukatsu, je 1584. godine nagovorio Tokugawu Iyasua da krene protiv Hideyoshija te su oni imali par okršaja, no 1585. godine su uspostavili primirje jer su zaključili da ne vrijedi umrijeti zbog Nobunagina sina koji u vojnom smislu više nije ništa značio (Pasarić, 2010., str. 133, 134). Time je Hideyoshi uspostavio svoju vlast i kontrolu nad dotad ujedinjenim dijelom Japana.

Nakon što je pridobio vlast prvi Hideyoshijev cilj je bio potpuno ujedinjenje Japana, a za to je trebao osvojiti sjever i sjeveroistok Honshua, ravnice Kanto te otoke Shikoku i Kyushu (Pasarić, 2010, str. 134-136). Glavni feudalac na otoku Shikoku je u to vrijeme bio Chosokabe Motochika te je Hideyoshi 1584. godine od njega zatražio da mu preda pokrajine Awa i Iyo. Motochika je pristao samo na jednu zbog čega je Hideyoshi naredio invaziju na otok te nakon samo mjesec dana osvojio Shikoku, a Motochiku je poštedito pod uvjetom da mu postane vazal (Pasarić, 2010, str. 134). Sljedeći otok koji je trebao pokoriti bio je Kyushu na kojemu je najmoćnija obitelj bila klan Shimazu sa središtem u pokrajini Satsuma na južnom dijelu otoka (Pasarić, 2010, str. 135). Glava klana je bio Shimazu Yoshihisa, a stajao je u neprijateljskom odnosu s dva manja klana, Otomo i Ryuzoji. Oni su se 1584. godine obratili Hideyoshiju za pomoć, no on je tada bio zauzet pohodom na otok Shikoku. No, sljedeće godine, nakon što je postao *kampaku* (regent), u ime cara je pismeno naredio Yoshihisu da sklopi mir s drugom dvojicom feudalaca. Yoshihisa je odbio i ismijao Hideyoshija, na što je Hideyoshi počeo okupljati vojsku za pohod na klan Shimazu i otok Kyushu. Hideyoshi je na otoku imao svoje špijune te je bio dobro informiran o tamošnjem stanju. Početkom 1587. godine poslan je zahtjev za mobilizaciju u svim svojim pokrajinama s obrazloženjem da ide kazniti

pobunjenike protiv cara. Prešavši kroz pokrajine Chikuzen i Chikugo, ušao je u središnju provinciju Higo gdje se sukobio s snagama Shimazu Yoshihise. Hideyoshijeve snage su konstantno pobjeđivale te prisiljavale Yoshihisinu vojsku da se neprestano povlači. Krajem svibnja Hideyoshi je dopro do središnjeg dijela otoka u luku Yatsushiro gdje su mu prišli feudalci sa susjednih otoka Matsuura, Arima, Goto i drugih. Oni su bili spremni poći s njim protiv klana Shimazu. U pokrajini Satsuma šestog lipnja snage klana Shimazu su bile potpuno pobijeđene. Međutim, Hideyoshi nije ubio Yoshihisu, nego ga je uzeo u svoj logor kao taoca na nagovor Yoshihisinog sina Iehise. Klanu Shimazu su ostale provincije Satsuma, Osumi i pola provincije Hyoga. Ostatak otoka je podijelio svojim generalima, a sjever je dodijelio klanu Mori. Što se tiče Yoshihise, njegovu četrnaestogodišnju kćer jedinicu je poveo sa sobom u Kyoto kako bi osigurala njegovu vjernost. Time se može vidjeti da je Hideyoshi bio mnogo manje krvoločniji od svojeg prethodnika Nobunage te da je svoju vlast često širio i učvršćivao diplomatskih putem (Pasarić, 2010, str. 135-136).

Sljedeći dio Japana koji je pokorio je bila plodna ravnica Kanto na kojoj je vladao klan Hojo koji je posjedovao utvrdu Odawara. Ona je bila važna jer je nadzirala dva strateška puta u ravnici Kanto, jedan planinski, a drugi duž obale. Hideyoshi je prvo Hojo Ujimasi dao šansu da se preda i prizna njegovu vlast, no Ujimasa je odbio (Pasarić, 2010, str. 136-137). Hideyoshi je izdao zapovijed prema kojoj Hojo Ujimasa treba biti uništen zato što je odbio izvršiti zapovijed samoga neba. Propast dogovora stvorio je problem Tokugawi Ieyasu zato što mu je Ujimasin sin Ujinao bio zet. Kako bi otklonio sumnje za njegovu moguću dvostruku igru, Ieyasu se disciplinirano uključio u izvršavanje zapovijedi. Hideyoshi je za vojni pohod sakupio 200 tisuća vojnika te je iz Kyota krenuo u travnju 1590. godine. Ispratili su ga car i dvorska svita, praktički cijeli je Kyoto bio na ulici. Hideyoshi je opkolio dvorac Odawara te odlučio izgladniti njegove stanovnike. 50 tisuća ratnika koje je klan Hojo sakupio nije bilo dovoljno za obranu dvorca, te je cijela situacija ubrzo postala tragikomična. Hideyoshi je tijekom opsade u svoj tabor doveo razne zabavljače, plesače i dame za zabavu, sve naručene iz Kyota. Čak su izgrađene privremene nastambe, pristup u logor su imale seoske djevojke iz okolice, a nije se

štedjelo ni na hrani. Sve to dok su ljudi unutar dvorca Odawara gladovali. Nakon tri mjeseca Hojo Ujimasa se odlučio predati i skratiti patnje svojim ljudima. Kada je Hideyoshi ušao u tvrđavu Ujimasa i njegov brat Ujiteru su morali izvršiti samoubojstvo, a njihove glave su bile poslane u Kyoto. Ieyasuov zet Ujinao je pošteđen. Nakon toga Hideyoshi je pokorio sjeverne provincije te je do kraja 1590. postao gospodarem cijelog Japana. Postojala su još neka administrativno-upravna pitanja koja su se trebala riješiti, kao što je upravljanje s osam provincija ravnice Kanto. Ponudio ih je Ieyasu u zamjenu za njegove posjede, što je on prihvatio te 1. rujna ušao u dvorac Edo, odnosno, današnji Tokio. Njegova bivša imanja Hideyoshi je podijelio među svojim vjernim vazalima (Pasarić, 2010, str. 137-138). Odredio je da magistrat Kyota bude Maeda Gen'i koji je služio u gradu do Hideyoshijeve smrti 1598. godine (Berry, 1983, str. 57-59).

Kršćanstvo se u Japanu vrlo brzo raširilo, pa je, do 1582. godine bilo više od 200 tisuća kršćana i 250 rimokatoličkih crkava. Nakon Nobunagine smrti Hideyoshi je nastavio održavati prijateljske odnose s kršćanima, a broj pokrštenih Japanaca se naglo povećavao. No 1587. godine će prekinuti takve odnose (Pasarić, 2010, str. 143-144). Prema Hideyoshiju kršćanstvo je predstavljalo potencijalnu prijetnju političkim i društvenim institucijama Japana. No on je rijetko provodio svoje prve zakone protiv kršćana, njegovi memorandumima su više bili namijenjeni osigurati poslušnost i odanost njegovih kršćanskih vazala. Zbog svoje pozicije nije se trebao bojati kršćanskih *daimyōa*, jedino ga je mogla uznemiriti misao o vanjskoj prijetnji. Glavni razlog Hideyoshijevog odbijanja kršćanstva je religijske prirode. Šintoizam, budizam i konfucionizam su bili slavljani u Japanu pošto su imali funkciju osiguravatelja socijalnog reda i mira. Kršćanstvo slavi i štuje Boga iznad svega te je zbog toga Hideyoshi vjerovao da će to dovesti do pada štovanja prema Hideyoshiju čime bi se ugrozio društveni poredak. Iz Hideyoshijevih pisama vidi se kako je konstantno naglašavao važnost šintoizma, dok se čini da su ga Isusovci podcjenjivali. Također im je bilo teško razumjeti osnovnu važnost šintoizma zato što nisu mogli prihvatiti ljudsku prirodu šintoističkih božanstava. Nedostajalo je i pismenih izvora kako bi se potpuno razumijeli razni aspekti domaće religije. Hideyoshiju nisu smetali temperamenti i stavovi samih misionara, no nije mogao

dopustiti religiju koja ugrožava temelje socijalnog poretka u državi (Boscaro, 1973, str. 219-221). I tako je Hideyoshi 1587. godine objavio Ukaz protiv kršćanstva kojim je naredio svim isusovcima da unutar dvadeset dana napuste Japan. Unatoč toj zapovijedi samo mali dio kršćana je doista otišao dok su oni koji su ostali nastavili provoditi svoje aktivnosti u tajnosti (Pasarić, 2010, str. 144). Također vrijedi spomenuti četvoricu mladih Japanaca koji su kao ambasadori otišli u Europu 1582. godine u pratnji isusovca Allesandra Valignana. To su bili sinovi pokrštenih *daimyoa*: Mancio Ito, Miguel Chijiwa, Juliao Nakaura i Martinho Hara. To je bio prvi put da su Japanci posjetili Europu. Za Valignana to je bio ključan dio njegove strategije za promoviranje misije u Japanu. Izjavio je da ambasada ima tri glavna cilja: prvi da se poboljša stanje katoličkih crkva u Japanu, drugi da se podigne svijest o Japanu među svećeničkim i svjetovnim elitama Europe, demonstrirajući putem plemenitih i profinjenih mladih ljudi da ono što su isusovci pisali o Japanu nisu laži i izmišljotine i treći da se mladićima pokaže slava i veličina kršćanstva, slava vladara koji su ga prihvatili, bogatstva i raskoš europskih carstava i gradova te slava i autoritet koje kršćanstvo uživa diljem Europe. Valignano je tvrdio kako Japanci smatraju da su misionari siromašni i društveno inferiorniji pojedinci koji su se došli obogatiti u Japanu pod krinkom propovijedanja o Bogu. Zbog toga se prema mladićima trebalo odnositi s najvišim poštovanjem i ne izlagati ih kontroverznim ili neugodnim tematikama kao što su protestantizam (Massarella, 2005, str. 329-331). Na putovanju su prvo pošli za Macao, a nakon nekoliko tjedana za Gou, gdje ih je Valignano napustio. Potom su otplovili Rt dobre nade i stigli u Lisabon 1584. godine. U Madridu ih je svečano primio Filip II., vladar Portugala i Španjolske. Zatim su otišli u Italiju, prvo u Firencu, a onda u Rim 1585. godine. Usprkos protivljenju isusovaca Sveti Otac Grgur XIII. im je priredio svečani doček. Potom su ušli u Vatikan gdje ih je primio osobno Papa. Mladići su i prisustvovali proglašavanju novog pape, Siksta V. U Japan su se vratili 1590. godine (Pasarić, 2010, str. 143). Skupina franjevac je stigla u Japan 1593. godine te su započeli sukobi između njih i isusovaca. Cijela situacija je došla do svog vrhunca 1597. godine kada je Hideyoshi razapeo 26 kršćana zato što je sumnjao da su oni najava europske invazije. Bila je to prva mučenička smrt kršćana u

Japanu (Henshall, 2004, str. 47). Čak je i Hideyoshijeva posvojena kćer Maeda Go postala kršćanka. Hideyoshi i njegova supruga Kitanomandokoro su posvojili Go i odgojili je kao vlastitu kćer u dvorcu Osaka. Kada su isusovci došli u Osaku 1583. godine kršćanstvo je postalo popularno na dvoru. Go se sljedeće godine udala za Ukita Hideie iz pokrajine Bizen i otišla iz kućanstva Toyotomi. Njezin muž i punica su podupirali kršćanstvo te se ono počelo širiti po Bizenu. Nakon bitke kod Sekigahare 1600. godine Go je prebivala kod svoje majke i tamo se preobratile na kršćanstvo (Kitagawa, 2007, str. 9-10). Hideyoshi je umro 1598. godine ostavši negativno nastrojen prema kršćanstvu.

Nakon 1580. godine potražnja za zlatom u Japanu snažno je narasla. Bilješka Oca Luisa Froisa iz 1585. godine pokazuje da Portugalci u Japan uvoze svilu, damast, mošus, zlato i razne druge artikle. Vrhunac potražnje za zlatom bio je 1592. godine, početkom Hideyoshijeve invazije Koreje. Između 1580. i 1600. svaki portugalski brod bi prenosio barem 20 tisuća unci zlata (M. Brown, 1947, str. 127-129). Tijekom svoje vladavine Hideyoshi je uveo mnogo zakona koji su imali vrlo veliki utjecaj na razvoj Japana. Jedna od njegovih najvažnijih naredbi je bila izmjera plodnog zemljišta u svim pokrajinama Japana 1583. godine. Takva mjerenja su postojala i prije, no ona su često bila neispravna zato što bi mnogi feudalci ili izostavljali ili krivo prikazivali podatke o svom zemljištu kako bi varali na porezima, tj. plaćali manji porez. Na početku je Hideyoshi slao upitnike feudalcima da ih popune, no mnogi su unijeli netočne ili nepotpune podatke pa je zbog toga Hideyoshi poslao svoje ljude da provedu potrebna mjerenja. Bilo je otpora, no 1598. godine popis zemljišta je bio uglavnom dovršen. Ta mjerenja zemljišta se nazivaju taiko kenchi. Na popisu je bilo zapisano ime vlasnika zemlje i njegov broj *koku*. *Koku* se određivao tako da se pomnoži duljina zemljišta s „koeficijentom kvalitete zemljišta“ koji je bio od 1,2 do 1,5. (Pasarić, 2010, str. 140-141). Takav način određivanja vrijednosti zemlje i sustav posjedovanja zemljišta se zvao *kokudaka*. Nadalje, taiko kenchi mjerenja su poduzeta s namjerom da se ustanovi sustav *kokudaka* tek u drugoj polovici osamdesetih godine šesnaestoga stoljeća. Sustav *kokudaka* je i dalje bio baziran na takozvanom sustavu. *isshiki shihai*. Prema tom sustavu svi su prigodi koncentrirani isključivo u rukama vrhovnog gospodara,

daimyōa. Došlo je do odvajanja vojne i seljačke klase te su samuraji preseljeni iz svojih regionalnih, ekonomskih i političkih baza u gradove. Promjena vlasništva nad zemljom bila je moguća jedino u slučaju smrti *daimyōa* ili njegove smjene od strane šoguna. Sustav *kokudaka* se koristio za definiciju klasne strukture. Društvene klase su bile samuraji, seljaci, trgovci, a postojala su stroga pravila o stanovanju, životnom stilu i zanimanjima unutar svih klasa. Nije bilo moguće promijeniti klasu te su izgnane klase, *hinin* i *eta*, bile strogo kontrolirane. U te klase su spadali ljudi koji se bavili „nečistim“ poslovima kao što su bili primjerice mesari ili grobari. (Osamu, 1975, str. 301, 311-312). Druga velika Hideyoshijeva naredba bila je zabrana posjedovanja oružja seljacima 1588. godine, a kasnije se to nazvalo „veliki lov na mačeve“. Kao razlog je naveo da prikuplja metal kako bi napravio veliki kip Bude, a pravi razlog je bio razoružavanje stanovništva i sprječavanje ustanaka i pobuna (Pasarić, 2010, str. 141-142).

Nakon ujedinjenja nacije Hideyoshi je imao planove proširiti japanski teritorij što je uzrokovalo invaziju na Koreju. Invazija je trajala od 1592. do 1598. godine te ju zbog toga Korejci nazivaju sedmogodišnjim ratom. Hideyoshi ju je najvjerojatnije počeo planirati još 1587. godine. Najvjerojatniji razlog invazije i želje za osvajanjem teritorija izvan Japana je bio Hideyoshijev ponos i napuhnuti ego. Nikada nije izgubio bitku te je zbog toga počeo vjerovati u svoju nepobjedivost i smatrao je da će s lakoćom poraziti bilo kojeg protivnika. Osim Koreje imao je planove i za osvajanje Kine, što nam govori o tome koliko se je moćnim doživljavao. Neki povjesničari tvrde i da je invazija zapravo služila samo tome da mu vojska ne bude besposlena (Pasarić, 2010, str. 146-147). Hideyoshi je 1592. godine svojim ljudima naredio da se pripreme za osvajanje Koreje, kojom je tada vladao kralj Yi Sonjo. Prijevozom vojske u Koreju upravljao je iz utvrđenja na rtu otoka Kyushu. Ukupno je bilo otposlano 158 800 ljudi podijeljenih u 9 divizija, a mobilizacija je zahvatila cijeli Japan. Prije invazije Hideyoshi je zatražio da mu korejski kralj da slobodan prolaz do Kine, što je Yi odbio. Invazijska vojska se iskrcala kod mjesta Pusan te su brzo napredovali po sjeveru poluotoka. Osamnaest dana nakon iskrcavanja Japanaca kralj Yi je napustio prijestolnicu Seul i pobjegao u Pyongyang, a tri tjedana nakon iskrcavanja Seul je pao u ruke osvajača. Uskoro je na red došao i

Pyongyang, pa je kralj bio prisiljen opet pobjeći. Vojskovođe Kata Kiyomasa i Nabeshima Naoshige su povelili ekspediciju u Mandžuriju (El Baghdadi, 2010, str. 167). Iako je njegova strategija bila vrlo dobra, Hideyoshi je zanemario dva čimbenika: ustanak korejskih seljaka kojima su japanski vojnici uništavali polja i domove te korejsko ratno brodovlje kojima su željezne ploče na bokovima davale nadmoć u pomorskim bitkama (Pasarić, 2010, str. 148). Kada je dogovoreno primirje Hideyoshi, vjerovatno uvjeren u pobjedu, poslao je Kini niz zahtjeva. Tražio je da se Japanu predaju korejske južne pokrajine uz prisegu odricanja od budućih pobuna. Nadalje, kineski car je trebao poslati svoje kćer šogunu. Kinezi nisu ispunili njegove zahtjeve, već su 1596. u Japan poslali izaslanike koji su trebali postaviti Hideyoshija za kralja Japana. No, postalo je jasno kako Kina smatra Japan svojim vazalom što je razbjesnilo Hideyoshija, pa je 1597. godine naredio drugu invaziju Koreje (Pasarić, 2010, str. 149-150). Ovaj put su Kina i Koreja bile spremne te su pobjeđivale u ratu, a kada je vidio da stvari ne napreduju kako je zamislio, Hideyoshi je pola svoje vojske povukao iz Koreje, a ostale prepustio sudbini. Ostatak vojske se povukao iz Koreje tek kad su saznali za Hideyoshijevu smrt (Pasarić, 2010, str. 150-151).

Hideyoshi se počeo baviti pitanjem nasljednika u posljednjem desetljeću šesnaestoga stoljeća. Budući da njegova žena nije mogla imati djece najbliži mu je rođak bio nećak, Hidetsugu. Hideyoshi mu je prepustio svoje naslove regenta i *kampakua* (carskog namjesnika) 1592. godine, zadržavši položaj vrhovnog zapovjednika vojske. No Hidetsugu je povjerene mu ovlasti koristio samo za vlastitu dobit, te je vodio razmetnički život, trošeći novac na žene i alkohol. No, 1593. godine Hideyoshijeva priležnica rodila mu je sina, Hideyorija. Sad kad je imao novog nasljednika Hideyoshi više nije morao trpjeti sramotu koju mu je nanosio Hidetsugu te ga je dao smaknuti zajedno s čitavom obitelji. U starijoj dobi je, naime, pokazivao sve veću i veću okrutnost i paranoju, postajući sličan svom prijašnjem gospodarstvu, Nobunagi (Pasarić, 2010, str. 152-153). Hideyoshi je uvidio da mu se bliži kraj te je formirao Vrhovno vijeće petorice 1593. godine koje se sastojalo od pet najbogatijih feudalaca u Japanu, a zadatak mu je bio upravljati

državom do Hideyorijeve punoljetnosti. Hideyoshi umire 1598. godine, ostavljajući neizbrisiv trag u japanskoj povijesti (Pasarić, 2010, str.154).

6. TOKUGAWA IEYASU

Ieyasu, rođen 1542. godine kao Matsudaira Takechiyo, bio je sin Matsudaira Hirotade, *daimyoo* pokrajine Mikawa. Obitelj Matsudaira nalazila se pod velikim pritiskom moćnog Oda Nobuhide, Nobunaginog oca, te su potražili zaštitu *daimyoo* provincije Mikawa, Imagawe Yoshimota. U zamjenu za zaštitu Takechiyo je morao postati taocem klana Imagawa. No, na putu prema Imagawinom dvorcu Sunpu, vojnici klana Oda su oteli Takechiya te zaprijetili da će ga ubiti ako Hirotada ne preda dvorac Okazaki. Hirotada je odgovorio da ga mogu ubiti pošto je trebao biti talac kod obitelji Imagawa. Takechiyo je ostao u zatočeništvu obitelji Oda naredne tri godine. Oda Nobuhide i Hirotada su umrli 1549. godine što je izazvalo borbu za prijestolje unutar obitelji Oda. Klan Imagawa je to iskoristio i otpočeo neprijateljstva koja su pristali okončati pod uvjetom povratka Takechiya. Prvo se vratio u Okazaki kako bi odao počasti ocu, a onda je otišao u dvorac Sunpu. Kada je imao 15 godina obavio je ritual zrelosti te mu je Imagawa Yoshimoto dao ime Matsudaira Motonobu. Oženio se s rođakinjom Yoshimota 1557. godine te si je promijenio ime u Motoyasu, u čast njegovog pradjeda Kiyoyasua. Najpoznatije ime, Ieyasu, dao si je 1562. godine, nedugo nakon što je preuzeo vodstvo nad klanom Imagawa, a nakon smrti Imagawe Yoshimota u bitki kod Okehazame (Turnbull, 2012, str. 6-13).

Oda Nobunaga je 1559. godine postao feudalni gospodar pokrajine Owari te je godinu dana kasnije saznao da se Imagawa, zapovjednik pokrajine Suruga, približava njegovom teritoriju. Iako je Nobunaga imao znatno manju vojsku uspio je pobijediti. Ieyasu je tada bio Imagawin časnik te se priklonio Nobunagi (Pasarić, 2010, str. 123-124). Nakon Hideyoshijeve smrti Ieyasu je bio najbogatiji član Vrhovnog vijeća petorice što je iskoristio da pridobije vlast. Prije dolaska ne vlast problem mu je predstavljao Ishida Mitsunari, Ieyasouv neprijatelj. Naime, Mitsunari je širio glasine o tome da Ieyasu koristi svoj političku poziciju kako bi ojačao status sebi i članovima svoje obitelji, na štetu Hideyoshijeve (Pasarić, 2010, str. 157).

Sukob između njih dvojice je kulminirao 1600. godine u bitki kod Sekigahare koja je završila Ieyasuovom pobjedom (Totman, 2003, str. 220). U sukobu su sudjelovale dvije vojske, istočna koju je predvodio Ieyasu i zapadna koju je predvodio Mitsunari Ishida. Osim što je imao više ljudi u svojoj vojsci Ieyasu je osigurao da se neki Mitsunarijevi generali okrenu protiv svog zapovjednika. Ieyasu je ušao u Osaku prvog listopada 1600. godine i tako si osigurao vlastiti položaj (Pasarić, 2010, str.158-159). Tada je odlučio promijeniti ime grada Edo u Tokyo (Pasarić, 2010, str. 162). Prvi cilj mu je bio nagraditi feudalce koji su ga podupirali, a kazniti one koji su bili protiv njega. Stvorio je „nagradni fond“ od preko 6,5 milijuna *koku* tako što je za kaznu oduzeo sve posjede devedeset obitelji i smanjio posjede samostanima i četvorici velikih feudalaca. Većinu tih imanja je podijelio članovima klana Tokugawa, a sebi je zadržao šume, rudnike, luke i važnija trgovačka središta. Svojim saveznicima je razdijelio posjede uz dva glavna puta iz Kyota u Edo zato što je tamo trebao imati pouzdane saveznike. Članovima svoje obitelji je dodijelio posebna prava te su se zvali *shinpan*. Feudalci koji su ga od početka podupirali su dobili počasni naslov *fudai daimyo* (nasljedni feudalci), a oni koji su mu se pridružili nakon bitke kod Sekigahare su dobili naziv *tozama daimyo* (vanjski feudalci). Oni su bili razmješteni daleko od matičnih posjeda i jedni od drugih. Ieyasu je također obnovio *bakufu* te mu je car 1603. godine dodijelio titulu šoguna. U tome mu je pomoglo njegovo podrijetlo, dokazao je, naime, da potječe direktno od Minamoto Yoshiiea, pra-pradjeda Minamoto Yoritoma.

Kao šogun je djelovao dvije godine te je 1605. godine tu titulu praktički prepustio sinu Hidetadi kako bi se mogao više posvetiti političkom strukturiranju države, a moguće je i da je htio pokazati kako je titula šoguna nasljedna (Pasarić, 2010, str. 161). Carski dvor je postojao samo imenom, prava moć je bila u rukama šoguna. Ieyasu je smatrao da su za dugotrajnu kontrolu države potrebna stabilnost i ortodoksija. To se jako dobro može vidjeti u nekim zakonima koje je donio. Zabranio je trajno preseljenje u drugu domenu, *daimyoi* su morali poštovati određen kodeks oblačenja, svi kriminalci su morali biti prognani, svi brakovi među *daimyoi* trebali su imati pristanak šogunata, zabranjene su gradnje novih dvoraca i niz drugih, sličnih odredbi (Hanshall, 2004, str. 53). Također je postavljao

pravila i kodekse ponašanja carskom dvoru, a prvi pravilnici su izdani 1603. godine plemstvu. Daljnja pravila su izdana 1605., 1606., 1612., 1613. i 1615. godine (Butler, 1994, str. 510-511.). No, ta pravila nisu ozbiljno oslabila ili ograničila dvor, Ieyasu je tražio presedan za ponovno ustanovljenje prošlih običaja. Mnoga pravila i običaji koje je Ieyasu odredio su se zasnivala na presedanima iz drevnog doba japanske povijesti. Odredila su standard za dvorske prakse i ponašanja tijekom cijelog razdoblja Tokugawa. Ona su također uredila dvorsko nejedinstvo i hijerarhiju baziranu na rangu i statusu (Butler, 1994, str. 549-550). Jedno od Hideyoshijevih pravila koje je bilo nastavljeno je bilo zamrzavanje staleža, odnosno prestanak socijalne mobilnosti. To je značilo da je društvena klasa pojedinca određena rođenjem te je bilo gotovo nemoguće promijeniti ju. Najmoćniji je bio šogun, nakon njega je bila klasa samuraja, ispod njih su bili seljaci, a na kraju su bili trgovci i umjetnici. Klase *hinin* i *eta* su bile na dnu društvene ljestvice. Takva stroga podjela društvenih klasa je osiguravala trajnost i sigurnost šogunata (Henshall, 2010, str. 54). Kako se društvo počelo dijeliti po statusu i administrativnim jedinicama pojedinac se svrstavao u kategorije koje su ga, doduše, ograničavale, ali su jednako tako ograničile i arbitrarnost gospodara. Time je pojedincu bio osiguran određeni nepristrani tretman od strane vlade i njezinih odluka. Vladanje po statusu je osiguralo jednak tretman pred zakonom u skladu sa statusom pojedinca (Hall, 1974, str. 45). Svaki daimyo je također morao mijenjati prebivalište svake godine, jednu godinu je živio u Edu, a drugu u svojoj oblasti, dok mu je obitelj trajno živjela u Edu. To je imalo dvije svrhe. Zbog troškova kuće u Edu i troškova selidbe daimyo nije mogao sakupiti veliki kapital, a njegova obitelj bila je zalag njegove vjernosti (Hanshall, 2010, str. 55).

Hideyoshijev sin Hideyori trebao je postati *kampaku*. S obzirom da je uspomena na Hideyoshija još uvijek bila vrlo jaka bilo je generala u Osaki i blizu nje koji su bili spremni oružjem braniti Hideyorija ako steknu dojam da ga Ieyasu želi istisnuti. To bi također okupilo nezadovoljne feudalce kojima je oduzeo zemlju. No, Hideyorijev položaj je sve više slabio zbog smrti njegovih zaštitnika kao što su Asano Nagamasa, Kato Kiyomasa, Maeda Toshinaga i drugi. Kada su mu *ronini* (samuraji bez gospodara) i *daimyoi* kojima je Ieyasu oduzeo posjede, ponudili da

predvodi pobunu protiv Ieyasu on je tu ponudu prihvatio. To je Ieyasu dalo povod za napad na Hideyori te je krajem 1614. godine opkolio njegovu utvrdu u Osaki. S obzirom da je znao da je dvorac praktički neosvojiv, ali i da vlada nepovjerenje među braniteljima, ponudio je primirje koje su oni prihvatili čime je 1615. godine završila takozvana zimska opsada Osake. Procijenivši da je dovoljno snažan Ieyasu je početkom svibnja započeo ljetnu opsadu Osake. Lažno je optužio Hideyori da se ponovno naoružava te započeo napad. Borba je trajala do 2. lipnja kada su branitelji odlučili izaći i boriti se prsa o prsa te su napadači ušli u unutarnji obrambeni krug tvrđave. Hideyori je počinio samoubojstvo 4. lipnja, a njegovu je majku ubio sluga. Osmogodišnjeg Kunimatsua, Hideyorijskog sina i svoga unuka, Ieyasu je dao javno smaknuti te tako uništio obitelj Toyotomi. Ieyasu je umro sljedeće godine, 1. lipnja 1616. (Pasarić, 2010, str. 162-165).

7. ZAKLJUČAK

Ujedinjenje Japana započeo je Oda Nobunaga pokoravanjem susjednih provincija s velikom dozom brutalnosti i nemilosrdnosti prema svojim protivnicima. Također je iskorištavao nove vojne tehnologije kao što su puške što mu je davalo značajnu prednost nad suparnicima, a imao je i vrlo talentirane generale poput Toyotomija Hideyoshija. Nakon Nobunagine smrti Hideyoshi je nastavio s ujedinjenjem, često pribjegavajući diplomaciji kako bi postigao svoje ciljeve. Uveo je mnoge sustave i zakone koje će definirati društvo Japana u narednih stotinjak godina poput sustava kokudaka, zamrzavanja klasa i drugih. No, nakon što je postigao svoj cilj Hideyoshijeve ambicije nisu stale te je pokrenuo dvije neuspješne invazije na Koreju. Kontrolu nad državom je konačno preuzeo Tokugawa Ieyasu koji je dodatno razradio Hideyoshijeve sustave i zakone te tako uspostavio šogunat Tokugawa koji je vladao državom narednih 200 godina.

POPIS LITERATURE

1. Beasley, W. G., 1999., *The Japanese Experience: A Short History of Japan*, London, Weidenfeld & Nicolson
2. Berry, Mary Elizabeth, 1983; *Restoring the Past: The Documents of Hideyoshi's Magistrate in Kyoto*, *Harvard Journal of Asiatic Studies*, vol. 43., br. 1., str. 57-95
3. Boscaro, Adriana, 1973; *Toyotomi Hideyoshi and the 1587 Edicts Against Christianity*, *Oriens Extremus*, vol. 20., br. 2., str. 219-241
4. Brown, Delmer M., 1948; *The Impact of Firearms on Japanese Warfare*, *The Far Eastern Quarterly*, vol. 7., br. 3., str. 236-253
5. Brown, Delmer M.; *The Importation of Gold into Japan by the Portuguese during the Sixteenth Century*, *Pacific Historical Review*, vol 16., br. 2., str. 125-133
6. Butler, Lee A., 1994; *Tokugawa Ieyasu's Regulations for the Court: A Reappraisal*, *Harvard Journal of Asiatic Studies*, vol. 54., br. 2., str. 509-551
7. El Baghdadi, Ali, 2010; *Društvo Japana u ranom srednjem vijeku*, *Rostra*, vol. 3., br. 3., str. 155-176
8. Hall, John W., 1974; *Rule by Status in Tokugawa Japan*, *The Journal of Japanese Studies*, vol. 1., br.1., str. 39-49
9. Henshall, Kenneth G., 2004; *A History of Japan: From Stone Age to Superpower*, 2nd edition, Basingstoke, Palgrave Macmillan
10. Kitagawa, Tomoko, 2007; *The Conversion of Hideyoshi's Daughter Go*, *Japanese Journal of Religious Studies*, vol. 34., br.1., str. 9-25
11. Massarella, Derek, 2005; *Envoys and Illusions: The Japanese Embassy to Europe, 1582-90, "De Missione Legatorum Iaponensium", and the Portuguese Viceregal Embassy to Toyotomi Hideyoshi, 1591*, *Journal of the Royal Asiatic Society*, vol. 15., br. 3., str. 329-350
12. Osamu, Wakita, 1975; *The Kokudaka System: A Device for Unification*, *The Journal of Japanese Studies*, vol. 1., br. 2., str. 297-320
13. Osamu, Wakita, 1982; *The Emergence of the State in Sixteenth-Century Japan: From Oda to Tokugawa*, *The Journal of Japanese Studies*, vol. 8., br. 2., str. 343-367
14. Pasarić, Božidar, 2010. *Kratka povijest Japana*, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk
15. Totman, Conrad, 2003. *Povijest Japana*, Zagreb: Barbat
16. Turnbull, Stephen, 2002; *War in Japan 1467-1615, Essential Histories*, Botley, Osprey Publishing

17. Turnbull, Stephen, 2012; *Tokugawa Ieyasu*, Botley, Osprey Publishing

18. Vlam, Grace A. H., 1979; *The Portrait of S. Francis Xavier in Kobe*, *Zeitschrift für Kunstgeschichte*, str. 48-60

SAŽETAK

Ovaj rad bavi serazdobljem *Sengoku jidai* uz kraći osvrt na Oninski rat koji je pokrenuo takozvano stoljeće rata. U središtu pažnje rada su ujedinitelji Japana: Oda Nobunaga, Toyotomi Hideyoshi i Tokugawa Ieyasu. Proučava se način na koji su postigli svoje ciljeve te metode koje su koristili kako bi to učinili. Također su spomenute njihove političke, gospodarske i društvene reforme. Cilj rada je vidjeti kako su ta tri pojedinca s vrlo različitim metodama uspjeli stvoriti dugotrajan i stalan poredak koji je trajao gotovo tristo godina. Ujedinitelji Japana prvenstveno su bili oblikovani ratobornim razdobljem u kojem su živjeli te su stoga bili vrlo vješti ratnici i vojskovođe. Svaki od njih je posjedovao vještine koje su bile potrebne za određene faze ujedinjenja. Nobunaga je imao potrebnu nemilosrdnost i okrutnost s kojom je započeo pokoravati druge provincije, Hideyoshi je dovršio ujedinjenje te je uveo mnoge zakone kojima je mogao efektivnije kontrolirati svoje podanike, a Ieyasu je te zakone potpuno definirao i očvrstio. Također je važno da su oni bili ista generacija te su bili u relativno dobrim odnosima. Hideyoshi je bio Nobunagin general, dok je Ieyasu bio u savezu s njim.

KLJUČNE RIJEČI

daimyo, šogun, Oda Nobunaga, Toyotomi Hideoyshi, Tokugawa Ieyasu, ujedinjenje Japana

SUMMARY

This thesis studies the *Sengoku jidai* period with a brief overview on the Onin war which started the so-called century of war. The central focus of the paper is on the unifiers of Japan, Oda Nobunaga, Toyotomi Hideyoshi and Tokugawa

Ieyasu. The way they achieved their goals and the methods they used to do so are also studied. In addition, their political, economic and social reforms are mentioned. The goal of the thesis is to see how these three individuals, each using his own specific methods, managed to create a long lasting and stable social order that lasted nearly three hundred years. The research was done using a variety of historical books and journal articles. The results show that the unifiers were shaped by the warring period in which they lived, and consequently, were skilled warriors and military leaders. Each of them possessed the skills required for different stages of the unification. Nobunaga had the ruthlessness and cruelty with which he started to subjugate other provinces. Hideyoshi finished the unification and enacted many laws to better control his subjects, and Ieyasu brought the legislative process to a successful end. It is important to note that they were contemporaries and on relatively good terms. Hideyoshi was Nobunaga's general, while Ieyasu was allied to him.

KEY WORDS

daimyo, shogun, Oda Nobunaga, Toyotomi Hideyoshi, Tokugawa Ieyasu, unification of Japan